

NOAH

Nr 65
September
oktober 79
8,- kr

NOAH
STUDIESTRÆDE
1455 KØBENHAVN
TLF. (01) 15 60 32
GIRO 5 56 00 59

VI STJÆLER:
**DØDSENS
FARLIGE
GIFTE
FLYDER
OVERALT**

Brugsuddeleren:
Skyld i

**8 glade børns
død**

Kampmann:
**NOAH ER
BANGE**

UDGIVER

NOAH
Rådhusstræde 13
1466 Kbh. K
Tlf.: (01) 15 60 52
Giro: 5 56 00 39
Åbningstid:
Hverdage 10 - 16

ABONNEMENT

NOAH 63 - 70 kr. 55,-
Ældre numre kan købes så længe oplag haves.

Meddelelser om flytninger og reklamation vedr. levering rettes til postvæsenet (se notits andetsteds i bladet).

Sats og tryk: Eks-Skolens Trykkeri
2200 Kbh. N — (01) 35 72 76.

REDAKTION OG TEKNIK

Kellis Domsten, Bruno Ingemann, Steen Juhler, Winnie Kristensen, Birgitte Lauersen, Peter Magnussen, Margot Møller Nielsen, Peter Nissen, Jan Radich, Henning Schroll, Jesper Toft.

INDHOLD

Kære læsere	s. 2
Giften lurar — 3	s. 3
Hvad man sætter til på gyngerne	s. 6
De drog Vestpå (tegneserie)	s. 7
10 års miljøkamp	s. 8
— Leif Haurum	s. 8
— Jens Kampmann	s. 9
— Jeppe Læssøe Hansen	s. 10
Kære B	s. 12
Er du trist og har du ondt i ho'det	s. 13
Myrder 8 glade børn	s. 14
NOAH's udstilling i Huset	s. 15
NOAH-bladets konkurrence	s. 18

fx Gadesangeren i Napoli, Steffen i Livjægerne på Amager, Charlatan i Petruschka, Bedstefar i Den Unge Mand Skal Giftes, Faderen i Frk. Julie. Balletkonsulent for TV-balletten i Danmarks Radio.

NOAH: da. forening oprettet 1969 med det formål at virke for bekæmpelse af forurening og fremme af miljøbeskyttelse; fra 1976 med det formål at bekæmpe forureningen og dens årsager og anviser alternativer. Navnet er dannet som et initialord ud fra naturhistoristunderendes onsdagsaftener. N virker gennem aktivgrupper overalt i landet.

noa-ord (polynesiske): ord som bruges i st.f. et ■ tabu-ord, fx „for Søren“ i st.f. „for Satan“.

'nobel (fr.): fornem, fin, ædel.

'nobel (eng. noble, egl. ædel): eng. guldmønt præget 1344-1592 med en værdi af 6 shilling og 8 pence. N efterlignedes i Nederlandene; i Danmark prægedes mønter af samme navn

KÆRE LÆSERE

I løbet af nu 10 år har en lang række forskellige NOAH-folk produceret 65 NOAH-blade. Som det sikkert er Jer bekendt, produceres bladet af frivillig, ubetalt arbejdskraft — på nær den del, vi selvfølgelig må have lavet på trykkerier og sætterier.

For 3 år siden satte vi os som mål at få NOAH-bladet i fastere rammer, end det hidtil havde været. Bl.a. ønskede vi, at det skulle udkomme jævnlige med 8 numre om året. Disse mål har vi nu opfyldt.

For fremtidens NOAH-blade har vi 2 hovedmål: Dels skal vi væk fra at lave så mange temanumre, som vi har gjort i de senere år.

Dels ønsker vi at inddrage mange flere af de aktive mennesker rundt om i landet — i at skrive NOAH-bladet. For at gøre bladet mere aktuelt, for at det i højere grad kan bruges i aktiviteterne, for at føre en større del af miljødiskussionerne ind i NOAH-bladet.

Men disse mål kan vi langt fra opfylde alene.

Dels kræver det, at mange flere læsere, aktivister og andre sender artikler til os, dels kræver det penge.

Økonomisk set giver NOAH-bladet ikke overskud, men det kører rundt i sig selv (hvilket jo egentlig også er meget pænt for så lille et blad). Vi har i øjeblikket ca. 3.000 abonnenter og et oplag på 5.000 stk. Det er bare ikke nok, hvis vi skal kunne udvikle NOAH-bladet videre.

Bl.a. derfor har vi også sendt dette — det tredje nummer i denne abonnementsserie — ud til dem, der endnu ikke har fornyet deres abonnement. Håber, at I vil støtte os.

Kærlig og forhåbningsfuld hilsen

NOAH's Bladgruppe

GIFTEN LURER

To NOAH-folk »faldt« ved en tilfældighed over noget kemikalieaffald på en virksomhed. Det gav anledning til dannelsen af NOAH's Renholdningsgruppe, som satte sig for at undersøge, hvor vanskeligt — eller let, det er at finde frem til det olie og kemikalieaffald, der bortskaffes på illegal vis. Det skulle vise sig at være en let sag, at finde masser af olie- og kemikalieaffald.

Der er helt klare regler for at olie- og kemikalieaffald skal afleveres til Kommunekemi eller bortskaffes på et andet »miljømæssig forsvarlig« vis (dette har tidligere været behandlet i Noah-bladet nr. 47 og 51). Men det har flere gange været påpeget, bl.a.

fra Kommunekemi's side, at kun halvdelen af olie- og kemikalieaffaldet bliver bortskaffet på lovmæssig vis. Resten bliver på en eller anden måde ledt ud i miljøet. Det er kommunerne, der skal føre tilsyn med at afleveringspligten overholdes — men

de har sovet Tornerosesøvn. De har ikke rørt en finger for at finde frem til de virksomheder, som ikke overholder reglerne.

NOAH's renholdningsgruppe vil her påvise, at reglerne ikke overholdes, og at det er forholdsvis let at finde frem til syndere.

I artiklen på næste side er beskrevet hvordan renholdningsgruppen fandt frem til farlige kemikalier på 2 virksomheder. Derudover fandt gruppen en virksomhed, hvor tønder med lidt Arsenik nødtørftigt var pakket sammen med trådned, og en anden virksomhed, hvor olie flød ud over jorden, og ind på en nærliggende mark.

Billederne på disse sider stammer fra Renholdningsgruppen aktioner.

Olie- og kemikalieaffaldsproblemerne er generelle problemer. Det tjener ikke noget formål at anmelde enkelte virksomheder, når der er masser af virksomheder, der overtræder bestemmelserne. Det eneste man kan få ud af det er en lukket virksomhed, nogle arbejdsløse arbejdere og uløste kemikalie(affalds)problemer.

Derfor har gruppen ikke anmeldt virksomhederne. Og den vil heller ikke gøre det.

Kun forebyggende arbejde kan afhjælpe den slags.

Tønder med de meget giftige og svært nedbrydelige stoffer arsenik og kromsyre — spredt over et større areal — med risiko for forgiftning af mennesker, dyr og planter.

Med fare for grundvandsforurening, flyder her olierester på jorden

Vi lister os afsted på tå....

To medlemmer af NOAH's renholdningsgruppe mødtes i en lejlighed i København. Et par dage før havde de været til møde, som de nu skulle skrive referat af.

Men det var så som så med arbejdsiveren. Udenfor kvidrede gråspurvvene. Den ene af vores venner havde kærestesorger og den anden var i den gode sags navn lige holdt op med at ryge. Koncentrationen var på nul-punktet. Da de havde siddet og kigget på hinanden og ud af vinduet i et stykke tid, blev de enige om at gå en tur.

De spadserede rundt og kiggede på lejekasserne.

Fuglene sang, solen var ved at gå ned og benzinosen hang som en dyne over det hele. De gik rundt i nogle timer, småsludrende.

Efterhånden kom de længere ind i de mere stille gader. Mørket var ved at sænke sig og mange mødre var ved at kalde de legende børn ind.

GALVANISERINGSANSTALT — stod der på et skilt. Nedenunder en pil, som pegede ind mod en baggård. Vor venner — renholdningsfolkene — blev lidt nysgerrige og fulgte pilen. Inde i anden baggård lå anstalten.

En gifttønde

Midt på en lille plads var et stort, gammelt kar — fyldt med vand. I det lå en tønde. En halvstor en på ca. 50 liter.

Vore venner kiggede på tønden. Vendte den lidt rundt i vandet. Da bogstaverne, som angav indholdet kom frem, spærrede de øjnene op og veg et skridt tilbage. **NATRIUMCYANID** — stod der. Med store firkantede bogstaver.

— Natriumcyanid — jamen er det ikke? Det er jo næsten det samme som cyankalium. Og lige så giftigt! Jah det bliver faktisk

først rigtigt giftigt når det kommer i forbindelse med vand!

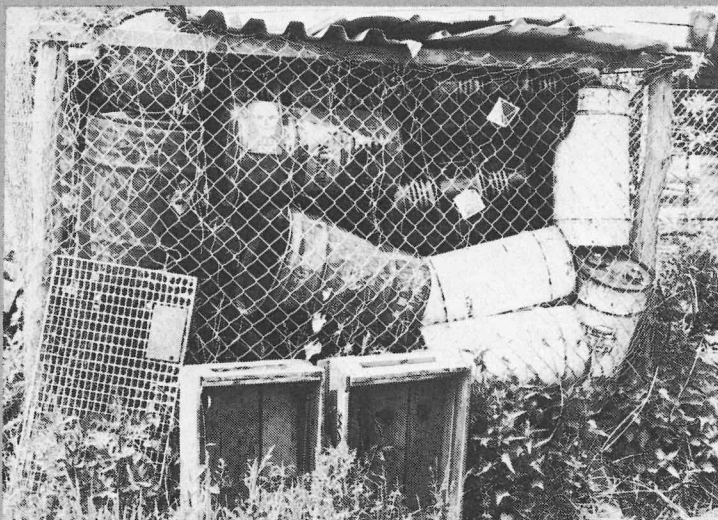
Den tønde, som iflg. miljøstyrelsens bekendtgørelser skal opbevares under lås og slå og utilgængelig for børn o.s.v. Den lå bare der og vuggede — nærmest poetisk — i solnedgangens stråler.

Det første tyveri

Hvad gør man nu? Vore venner gik hjemad og diskuterede ivrigt sagen. Glemte var kærestesorger og smøghunger.

»Du — vi stjæler den. Og så bruger vi den til den her kemikalieaktion, vi har snakket om. Vi afleverer den til miljøstyrelsen. De har jo ikke selv mandskab til at rende rundt og kontrollere om virksomhederne overholder love og regler — siger de.«

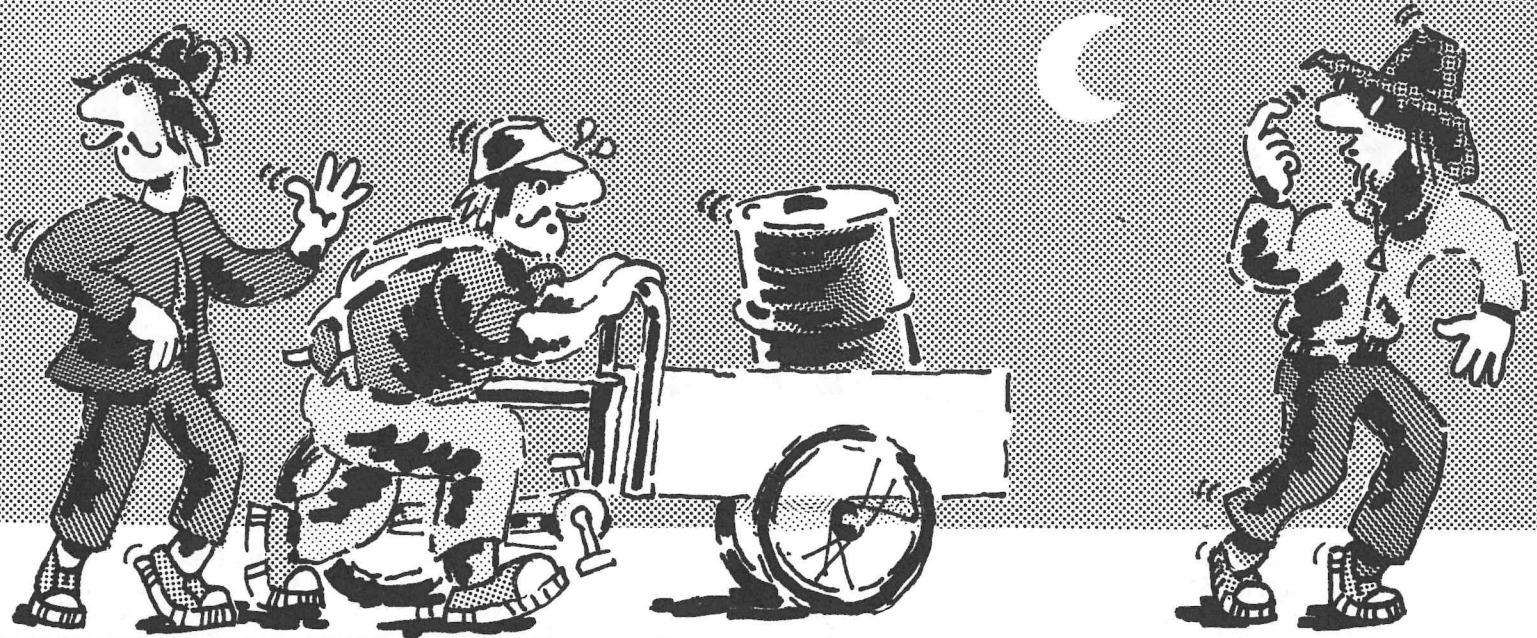
Og hvad skal man så bruge, når

Her er placeret bøtter med rester af arsenik — nødtørftigt indhegnet. Let tilgængeligt for enhver, der har brug for disse meget giftige stoffer.

En tønde med rester af det meget giftige stof natriumcyanid — efterladt i en baggård.

man skal stjæle sådan en tønde? Vore venner sad derhjemme og lagde planer. En lacykel, to sæt arbejdshandsker, en stor plastiksæk, en snor og to lommelygter. Telefonnummeret på nærmeste læge og et sikkert sted at opbevare tønden.

Vi lister os afsted på tå....

Som sagt så gjort, og da det var mørkt drog de afsted. Den ene cyklede med den anden på ladet. De havde husket at få cykellygter på.

De ankom og smuttede usete ind i baggården. Der var godtnok lys i et vindue — men skidt. Til sagen. Tønden blev uden besvær fisket op og pakket ned i sækken. Snoren blev bundet til. Og så afsted inden, de blev opdaget. En hel masse mennesker var til fest i huset overfor. De kom væltende ud, lige da vores venner skulle til og afsted. De holdt sig inde i mørket. — Bare der nu ikke kommer nogen. — Det gjorde der ikke og de skyndte sig afsted. Jublede indvendigt — og alligevel. Så let kan det gøres.

En cykeltur

En anden dag var vore venner fra NOAH's renholdningsgruppe ude at cykle en tur. De nød at være kommet ud af storbyen. Ud i den sunde landlige luft — en underlig blanding af ajle og dieselos.

Og så var den der igen. TRÆIMPRÆGNIERING — stod der på et skilt. Gad vidst, hvordan sådan noget egentlig foregår. Godt nok var det efter fyraften, så der var ingen på virksomheden. Men der var åbent lige ind. Hverken

stakit, porte eller schæferhunde. Og der kunne jo ikke ske noget ved bare at kigge....

De gik ind.

Der lå træ i lange baner. Og derhenne lå nogle mærkelige tønder. Du gode — sikke mange. Nogle var stablet pænt på paller, men mange hel- og halvtomme lå og flød. Bulede og rustne. Op ad en væg lå en hel masse meget gamle, gennemrustne.

Hvad mon der var i de tønder! Du milde! En blanding af KROMSYRE og ARSENIK.

Der lå såmænd over halvanden hundrede kilo arsenik og flød her! Et gram kan slå tusinde mennesker ihjel. Også disse stoffer skal opbevares under lås og slå, utilgængelige for børn o.s.v. Det bliver en ordentlig kemikalieaktion.

Sådan udryddes rotter

NOAH's renholdningsgruppe har selvfølgelig taget kontakt med arbejderne på virksomhederne. Arbejdere, der kunne berette om, hvordan de ikke havde fået noget at vide om, hvordan de skulle omgås de farlige stoffer. Hvordan de havde indåndet dem under arbejdet. Hvordan de havde fået eksem af dem. Hvordan de havde siddet og spist deres madpakker ved siden af — uden en vandhane til håndvask i nærheden. På træimprægneringsanstalten var der engang blevet dannet et slamlag i badene. Arbejderne havde fået at vide, at det bare var planterester, og at de skulle køres ud på lodsepladsen. Som sagt så gjort. Og næste dag var der vild opstandelse, for samtlige rotter på lodsepladsen var døde.

Reklame!!

Tonsvis af reklamer ryger årligt ind gennem brevsprækkerne i de danske hjem. Mange af reklamerne ryger usete og ligeså hurtigt ud i skraldebøtterne.

Det er spild af ressourcer!

Men ikke nok med det: reklamernes funktion er mestendels at pådutte forbrugerne noget, de ikke umiddelbart har brug for. Er det rimeligt?

En gruppe under NOAH/Århus, Brevsprækkebanden, mener nej, og har derfor startet en kampagne imod husstandsomdelte reklamer.

Til det formål har Brevsprækkebanden bl.a. fremstillet en mærkat med teksten »Ingen reklamer — tak. Det er spild af papir«. Mærkatet kan klæbes på hoveddøren, for at gøre postbud og reklameomdelere opmærksomme på, at man ikke ønsker husstandsomdelte reklamer.

Mærkatet koster 5 kr. og kan købes hos:

*NOAH's sekretariat
Rådhusstræde 13, 1.
1466 København K.
Tlf. (01) 15 60 52.*

Hvad man sætter til på gyngerne...

Superfos A/S i Fredericia blev i 1978 idømt en bøde på 10.000 kr. De havde bevidst overtrådt såvel bygge-loven som miljøloven ved at foretage en omfattende udvidelse af koncernens gødningsanlæg uden først at indhente myndighedernes tilladelse.

Miljøstyrelsen fandt bøden alt for lav og ankede derfor sagen til landsretten med et krav om en bøde på ikke under 100.000 kr. Anken blev bl.a. foretaget ud fra et ønske om at danne præcedens for en generel forhøjelse af bøder i miljøsager. Det lykkedes imidlertid ikke. I begyndelsen af 1979 stadfæstede landsretten den tidligere idømte bøde på 10.000 kr.

At kræve 10.000 kr. i bøde er det samme som at give Superfos et klap på skulderen og sige »miljøloven skal i ikke tage jer noget af, den er der bare for syns skyld«. Det ses tydeligt, hvis man sammenligner bøden med Superfos' omsætning. I 1978 stod Superfos-koncernen som nummer 12 på »Børsens« liste over Danmarks 200 største virksomheder. Denne position havde de opnået i kraft af at kunne fremvise en årsomsætning på ikke mindre end 2.866.500.000 kr. Der skal ikke meget hovedregning til at overbevise sig om at en bøde på 10.000 kr. er 5-ører i den sammenhæng. Helt nøjagtig er det 0,003 o/oo (promille) af årsomsætningen.

Miljøloven kan bruges på mange måder

Umiddelbart ser det måske temmelig harmløst ud, at en virksomhed udvider inden de har fået myndighedernes tilladelse. Den ville de jo nok have fået, hvis de havde søgt om det. Eller ville de? Det er netop heri det centrale problem ligger. Ved at undlade at søge byggetilladelse, men blot bygge de nye lagerbyg-

ninger er Superfos sikker på ikke at blive nægtet tilladelse. De undgår også, at der stilles specielle krav til placering, udledning af stoffer o.s.v. Og når bygningerne først står der, kræver myndighederne jo ikke, at de skal rives ned. Nej, de kræver blot et engangsbetrag på i dette tilfælde 10.000 kr..

De lave bøder indbyder ligefrem virksomhederne til at kalkulere med om det kan betale sig at overtræde miljøloven eller ej. Straffen for overtrædelse kan i mange tilfælde slet ikke stå mål

med den fordel virksomheden opnår. Det fremgår da også af retsagen i Superfos-sagen, at overtrædelsen var helt bevidst fra virksomhedens side. Direktør Aage Hoffman begrundede det med, at en ny råstofleverandør kom med større portioner råvarer end den gamle. Derfor var det nødvendigt at udvide lagerkapaciteten for at holde produktionen i gang.

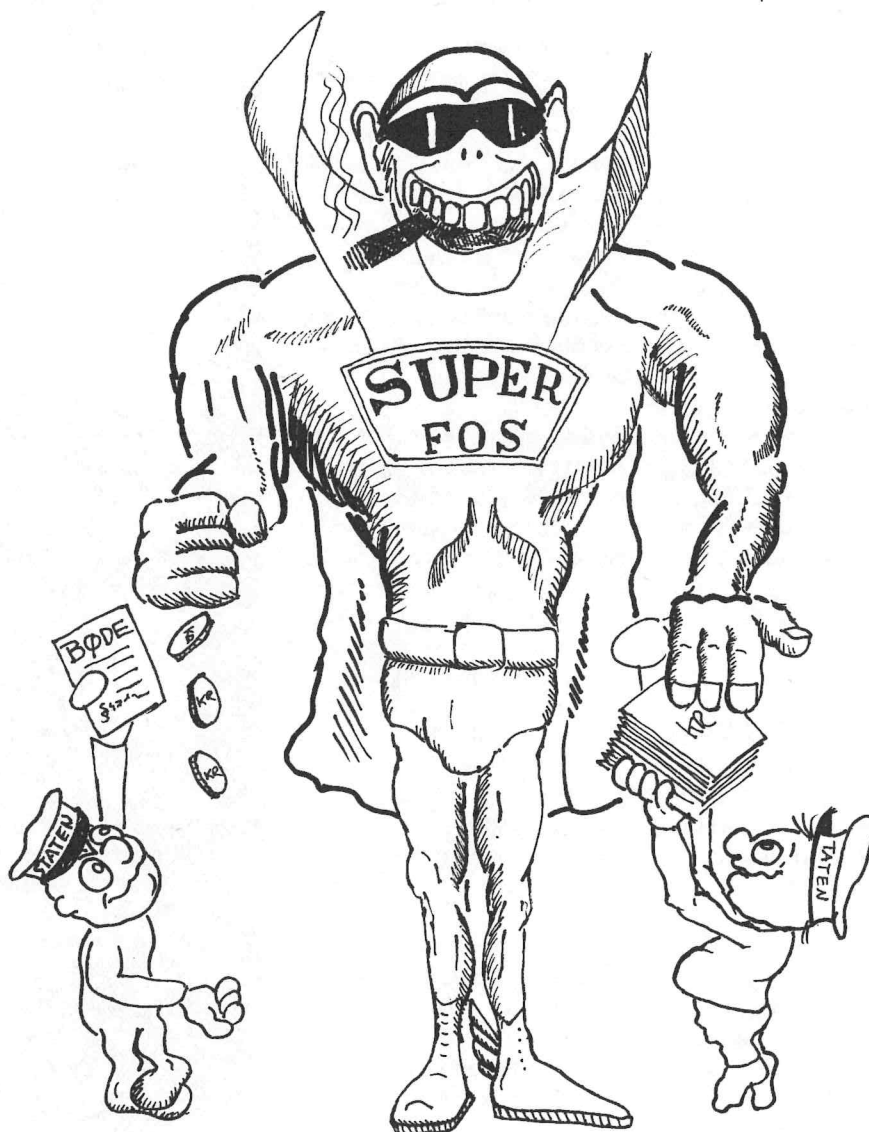
Når det gælder andre dele af miljølovgivningen skal virksomhederne nok sørge for at overholde den. F.eks. den del, der handler

om støtte til miljøinvesteringer. Allerede kort tid efter denne lov trådte i kraft, søgte Superfos i Fredericia støtte til investering i luft- og vandforureningsbegrænsende udstyr. De fik tildelt en lille net beløb på 4,5 millioner kr. Så hvad Superfos med den ene hånd må aflevere i bøder til staten modtager de tifold med den anden hånd!

W.K.

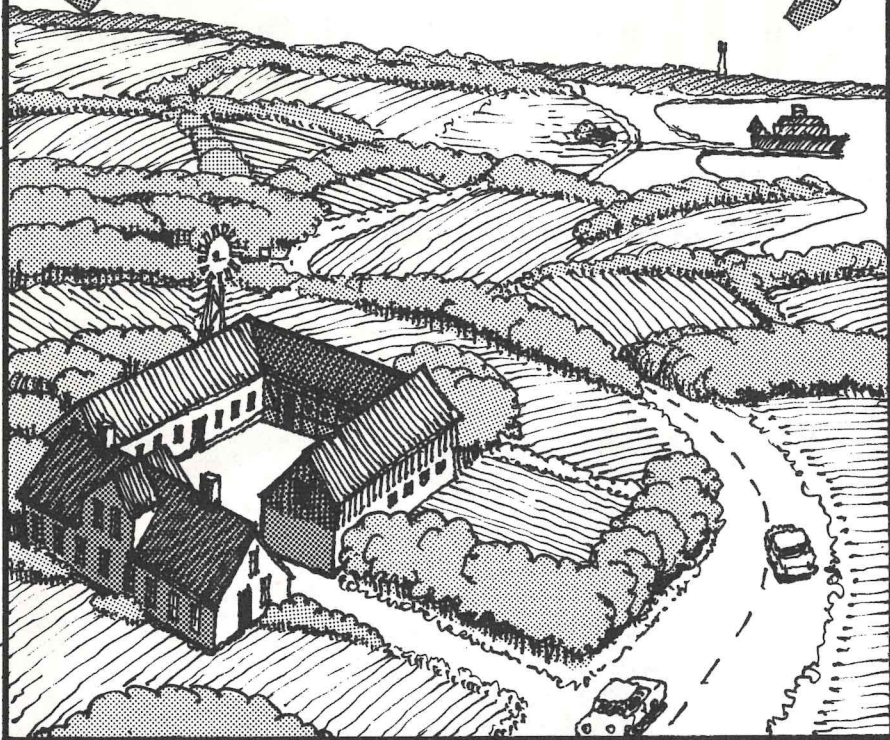
Kilder:
— »Danmarks 200 største virksomheder«. Tillæg til Børsen, nov.78.

— Avisudklip

DE DRØG I VESTRÅ

AF STEEN JUHLER OG JAN RADICH 1979 ©

..TV-AVISEN HAR KIGGET
INDENFOR PÅ TEKSTIL-
MESSEN I HERNING..

..SER UD TIL AT VAMP-
MODEN FÅR ALLE MU-
LIGHEDER FOR AT
SLÅ IGENNEM..

DET FORLYDER NETOP NU, AT ET
MINDRE SVIGT I EFTERMIDDAG PÅ
BARSEBÄCKVERKET VOLOER TEKNI-
KERNE STØRRE PROBLEMER END
FØRST ANTAGET.. BLA BLA..

..PROFESSOR BØSØRE, HVORDAN
VURDERER DE MULIGHEDERNE
FOR, AT ET EVENTUELT UHELD PÅ
BARSEBÄCK VIL KUNNE BERØRE
DEN DANSKE BEFOLKNING?
- VEL, NU SKAL MAN LIGE HUSKE
PÅ, AT DER JO OVERHOVEDET IKKE..

..KUN BLIVE AKTUELT
VED EKSTREMT UGUN-
STIGE VEJRFORHOLD..
OG VI VED JO SLET
IKKE..BLA.BLA.BLA..

RING

TELEFONEN!
JEG TAR DEN

..ALTSÅ F.EKS. EN KRAFTIG VIND
FRA ØSTNORDØST, HVILKET ER
YDERST SJÆLDENT - ÅRSTIDEN
TAGET I BETRAGTNING.. BLA..

..OG VEJR-
UDSIGTEN..

..KRAFTIG VIND FRA ØST-
NORDØST.. NEDBØR VED
KYSTERNE ..

HVORNÅR?
IMORGEN, JA!

DET VAR MIN FÆTTER
MOGENS. HAN HAR
TAGET FERIE ET PAR
DAGE OG KOMMER
HER IMORGEN.

HAM, DER ARBEJ-
DER PÅ RISØ? DET ER IKKE SÅ
TIT, VI SER HAM..

FORTSETTES S. 19.

10 ÅRS MILJØKAMP

Det er nu 10 år siden NOAH udstyrede de københavnske statuer med gasmasker for at gøre opmærksom på forureningsproblemet. Denne aktion kom ikke til at stå alene. I de forløbne år har forureningsproblemerne i stigende grad været i focus.

NOAH-bladet har talt med Leif Haurum, formand for Dansk Elforbunds københavnsafdeling, Jens Kampmann, direktør for miljøstyrelsen samt Jeppe Læssøe Hansen, aktiv i NOAH, om deres syn på miljødebatten og miljøkampens udvikling i de sidste 10 år.

Fælles fodslag for fagbevægelsen og miljøbevægelsen

Både fagbevægelsen og miljøbevægelsen har nogle klare interesser i at sikre ordentlige levevilkår på langt sigt. Kampen for det ydre miljø og kampen for et godt arbejdsmiljø hænger i høj grad sammen, men alligevel har miljøbevægelsen ikke markeret sig særlig klart med hensyn til arbejdsmiljøet, og fagbevægelsen har ikke markeret sig særlig klart med hensyn til det ydre miljø.

N: Hvordan vil du karakterisere miljødebattens eller miljøkampens udvikling?

Haurum: Der er ingen tvivl om at befolkningen har fået øjnene mere op for hele miljøspørgsmålet — i første omgang naturbeskyttelsen. Man er blevet opmærksom på, at der er grænser for hvor meget man kan belaste naturen og hvor hurtigt den kan retablere sig selv. NOAH har i høj grad medvirket til at udbrede denne opfattelse. Blandt de mere rabiate producenter er der dog en opfattelse af, at man bare kan forurene og bruge løs af de ressourcer, vi har, og af at resten ordner nok sig selv. Men den tankegang er nok styret af profit her og nu!

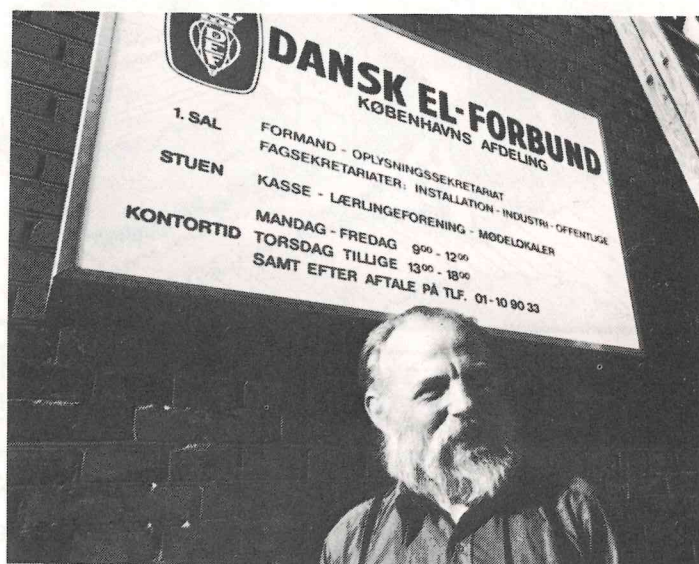
N: Hvornår gik fagbevægelsen ind i miljøkampen?

Haurum: Det var først noget senere, og først og fremmest i den

del af miljøkampen, som direkte har med arbejdsmiljøet at gøre. Det betyder ikke, at arbejderne er ligeglade med det ydre miljø, for vi skal jo også bo, leve og have det godt i fritiden. Men der hvor fagbevægelsen først og fremmest kan gøre sin indflydelse gældende er på arbejdsmiljøområdet.

N: Kan fagbevægelsen og miljøbevægelsen mødes i en fælles kamp?

Haurum: Jeg mener, at fagbevægelsen og miljøbevægelsen har nogle helt klare fælles interesser i at bevare naturen nogenlunde intakt, både af hensyn til os selv og af hensyn til vore efterkommere. Jeg kan ikke se andet end at der må være fælles fodslag for fagbevægelsen og miljøbevægelsen. Vi kan ikke finde os i at blive forgiftet, bare fordi der er nogen, som kan tjene på det.

N: Det kan ofte knibe med fælles fodslag, når en miljøgruppe angriber en virksomhed for forurening?

Haurum: Der rører I ved en fandens øm byld. Her møder vi igen problemet: penge kontra miljø. Vi hylder ikke princippet penge frem for miljø, men jeg kan godt forstå, at mine kolleger er nødt til og interesseret i at tjene penge. Det er ikke så mærkeligt, at arbejderne i en sådan situation føler sig anbragt i en knibtang. Han kan godt se, at virksomheden ikke må forurene, men når virksomhedslederne truer med lukning, hvis der skal renses, så er det vanskeligt at sige ledelsen imod. Især nu, hvor der er så mange ledige.

N: Har du nogle konkrete forslag til hvordan fagbevægelsen og miljøbevægelsen kan samarbejde?

Haurum: Et af nøgleordene i miljøkampen er »viden«. Det er f.eks. vigtigt for arbejderne på gifttruede arbejdspladser, at have konkret viden om stoffernes farlighed. Konkret viden styrker os, når vi overfor ledelsen kræver et ugiftigt miljø. Og her kan I altså hjælpe os. Hidtil har vi haft et godt samarbejde med medicinstuderende og med sygeplejersker og portører omkring el-sikkerheden på sygehusene.

N: Hvilken rolle mener du, fagbevægelsen har spillet i miljøkampen?

Haurum: Fagbevægelsen har først og fremmest beskæftiget sig med arbejdsmiljøet. Og her er der en voksende forståelse for problemerne blandt vore medlemmer. Man ser stadig oftere, at arbejderne kræver bedre forhold på arbejdspladsen, på trods af det dilemma, som de står i:

ønsket om at tjene penge og faren for at blive verftet ud.

Men fagbevægelsen har nok gjort for lidt ved naturforureningen. Og iøvrigt også ved det kulturelle.

N: Hvilken rolle mener du, NOAH har spillet i miljøkampen?

Haurum: NOAH har i høj grad medvirket til at åbne den danske befolknings øjne for at vi ikke må ødelægge naturen.

N: Hvad bliver de kommende års vigtigste opgaver?

Haurum: Det er vigtigt at køre kampagnen videre, for at sikre et godt miljø, både inde og ude. Her må fagbevægelsen og miljø-

bevægelsen stå sammen mod den del af producenterne, der misbruger naturen, blot for at opnå profit.

J.T.

KAMPMANN: Vi er balancen!

NOAH: Hvordan vil du karakterisere miljødebattens udvikling i de sidste 10 år?

Jens Kampmann: På politisk hold skete der det sidst i 60'erne, at der blev nedsat et forureningsråd. Desuden kom socialdemokratiet med et forslag om, hvordan man skulle gribe forureningsbekæmpelsen an. Disse ting er efter min mening årsagen til, at vi i 1972 fik et forureningsministerium. Desuden var det gyldne dage med fuld beskæftigelse og en betydelig forståelse for indgreb til miljøvernets fremme. Ser man f.ex. på miljølovens §1, stk. 3, (hvor man ved vurdering af en virksomheds forurening skal foretage en vægtning af det ydre miljø i forhold til virksomhedens samfundsmæssige nytte) kunne man måske forvente at hensynet til industrien ville være størst i arbejdsløshedstider. Men mit synspunkt er, at den ændring ikke er slået særlig konkret igennem. Synet på miljøvernets nødvendighed har været nogenlunde uændret i de sidste 10 år.

N: Hvad er årsagen til denne udvikling?

J.K.: Man havde for det første råd til at interessere sig for andre problemer end de gængse. For det andet var det i slutningen af 60'erne, at man så konsekvenserne af den meget stærke vækst. Der er nemlig en betydelig sammenhæng mellem væksten og

vækstraten og produktionsomfanget, og dermed de afsnittende virkninger som f.eks. miljøødelæggelsen. Man begynder altså at se symptomerne på det tidspunkt.

N: Disse symptomer kendte man jo også tidligere?

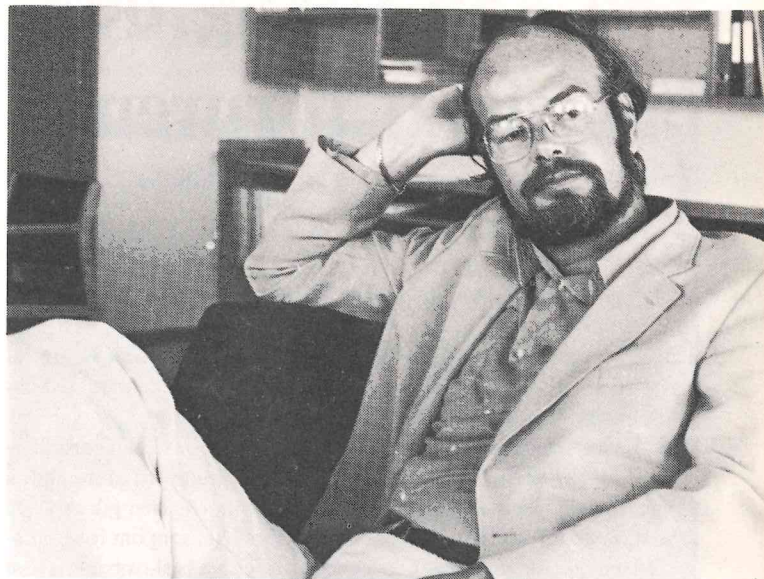
J.K.: Jo, det er svært at forklare hvorfor det sker lige på det tidspunkt. Det spillede vel også en rolle, at der var personer med en politisk gennemslagskraft, som begyndte at interessere sig for miljøet. De fik så interesseret nogle partier, som havde en politisk gennemslagskraft til også at interessere sig for sagen.

N: Der var også en række industrielle interesser, der var ude på det tidspunkt, f.eks. var F. L. Smidth meget tidligt ude med produktion af rensningsanlæg.

Ja, der var også et industrielt synspunkt dengang — relativt stærkt (det er måske lidt mindre stærkt idag) — gående ud på, at man kunne tjene på forureningsbekæmpelsen. Så politikerne var ikke de eneste, der havde en fornemmelse af, at der var noget, der skulle gøres.

N: Hvilke intentioner havde i med at engagere jer i miljøspørgsmålet i sin tid?

J.K.: De politiske intentioner var, at man mærkede, at miljøspørgsmålet var et spørgsmål, der interesserede befolkningen. Det, der så spillede en rolle for politikerne var 1) at de på den

Hvem fa'n var det nu, tvivlen skulle komme til gode?

må kom i kontakt med nye befolkningsgrupper og 2) at de til deres sorg måtte se, at miljøspørgsmålene blev kanaliseret gennem andre systemer end de politiske. Her er NOAH et udmærket eksempel. Politikerne kunne så gøre to ting. For det første forsøge at partipolisere miljøspørgsmålene. Det lykkedes ikke dengang, og er heller ikke lykkedes sidenhen. Eller for det andet at knytte kontakter til de pågældende organisationer.

N: I 1972 kom det første forslag til en miljølov ud. Der blev lagt op til en stor offentlig debat. Den kom ikke. Hvorfor ikke?

J.K.: Jeg mener intentionerne var rigtige — først et oplæg, så en bred diskussion og så til sidst et lovforslag. Politikerne har vel nok et ansvar, men ikke et eneansvar for, at den offentlige debat ikke kom. Der kom ikke nogen respons den anden vej fra.

N: Er det ikke noget, der går igen hele vejen igennem, nemlig at miljøstyrelsen skal stå og forvalte nogle modstridende interesser. Der mangler ofte et modspil fra organisationer, der ikke lige repræsenterer erhvervslivet?

J.K.: Jo, det kan godt være rigtigt jo. Det hænger vel sammen

med, at nogle af de organisationer, som f.eks. NOAH, som skulle afbalancere organisatorisk, vel er bange for at skabe baggrund for en tilstrækkelig organisatorisk styrke. Vort system fungerer bedst ved, at der er nogenlunde definerede slagkraftige organisationer, der dækker de forskellige interesser. Det som man med et bredt ord kan kalde forbrugerinteresser har vel nok været mindre slagkraftigt organiseret end erhvervsinteresserne.

N: Men alligevel mener du at systemet er godt nok?

J.K.: Ja, men det afhænger selvfølgelig af de politiske og personelle forhold. Men man har et værktøj, som man kan bruge. I det nævnte tilfælde varetager vi så f.eks. de forbrugermæssige synspunkter.

N: Hvilken rolle har miljøministeriet spillet i miljødebatten?

J.K.: Miljøministeriet og miljøstyrelsen er en af de allerstærkeste offentlige institutioner til varetagelse af almene interesser. Vi har været med til at skabe en større balance end den der ellers ville have været.

N: Hvilken rolle mener du NOAH har spillet i miljødebatten?

J.K.: Jeg mente allerede den-

JK: Ja — jeg mistede jo et ben i folketinget.

gang, at NOAH spillede en meget væsentlig rolle. Det var meget vigtigt for enhver, der sad enten med det politiske eller det administrative ansvar, at inddrage NOAH såvidt det overhovedet var muligt.

N: Hvilke intentioner har miljøstyrelsen nu og for fremtiden?

J.K.: Miljøstyrelsens arbejde har bredt sig ud over det traditionelle forureningsområde, som er beskyttelsen af vore naturlige ressourcer, jord, luft og vand.

Vi er ekspanderet på områder, der ikke er helt traditionelle: for det første genanvendelseslovgivningen, for det andet varetagelsen af de sikkerhedsmæssige spørgsmål i forbindelse med energiproduktionen, herunder

atomkraft og for det tredje den ny lov om kemiske stoffer og produkter.

Disse nye områder fører os ind i miljøarbejdets 3. fase: det forebyggende arbejde.

H.S. & J.T.

Det kan stadig betale sig at forurene

NOAH: Hvordan opfatter du udviklingen i miljødebatten de sidste 10 år?

Jeppé: Jeg synes, man kan se de sidste 10 års miljødebat som værende i 3 hovedfaser. — Det er selvfølgelig meget groft forenklet, fordi der er flydende overgange mellem faserne. Men man kan sige, at miljødebatten i begyndelsen drejede sig om antiforurening. I 2. fase blev det mere et spørgsmål om økologi, og i 3. fase, som jeg mener vi stadig befinder os i, har den generelle tendens været at beskæftige sig med energi og de fysiske levevilkår.

N: Hvad er det så der har bevirket at der har været disse 3 faser?

J: Helt i begyndelsen af antiforureningsfasen for 10 år siden var der en forureningsstilstand af en sådan grad, at forureningen også blev synlig for andre end arbejderne, nemlig mellemlag, direktører ol. Der kommer nogle analyser af miljøproblemer fra udlandet — Hans Palmstjerne, Georg Borgström, — og samtidig kulminerer ungdomsoprøret i 68, hvis parole jo var at politisere alle spørgsmål — ikke kun de direkte lønarbejderspørgsmål. En anden medvirkende faktor var, at miljødebatten var ny, og derfor blev godt stof for massemedierne.

Miljødebatten var i begyndelsen ikke særlig folkelig; den foregik i avisernes spalter, men fik alligevel en stor betydning.

Tiden fra 2. verdenskrig frem til ca. 70 var præget af et vækstsamfund, der blev oplevet som et Eldorado. Derfor kom det som noget af et chok for hele det vestersklandske samfund, at der var en bagside af medaljen. Det, der

også gjorde at debatten kom til at udvikle sig så kraftigt var, at hverken stat, erhvervsliv eller videnskab var forberedt på miljøproblemerne. De blev faktisk taget på sengen.

I den periode (1. fase) var miljøkampens argumentation endnu meget umoden. Den gik mest på det moralske, som om forureningen var en slags skovsvineri, som man kunne gå ud og samle op igen, og så med løftet pegefinger sige: »Nu må I ikke svine så meget«. — Det, som man i NOAH har kaldt skraldestrategien. Senere kom filterstrategien, som fører over i 2. fase, hvor argumentationen fra miljøkæmperne bliver mere udbygget, idet man lagde mærke til, at det ikke var nok at sætte et filter på i den anden ende. Man forbrugte jo stadig af ressourcerne uden at etablere den økologiske sammenhæng, og omdannede bare forureningen fra en form til en anden. Dermed blev miljødebatten udvidet til ikke blot at dreje sig om forurening, men til de økologiske sammenhænge og specielt til vækstdebatten. — Altså blev miljødebatten samfundskritisk i den periode. Godt nok havde staten nået at etablere et miljøministerium og en miljølov og man begyndte så småt at få en forureningsbekæmpelsesindustri. Men staten var kun nået til filterstadiet i deres måde at løse problemerne på, så derfor var det stadig en mere bred og dybtgående kritik, der kom fra miljøfolkene.

Samtidig sker der det i anden fase, at miljødebatten også kommer til at foregå på lokalt plan, og dermed bliver folkelig, hvor den i 1. fase havde været en debat

i avisernes spalter for en lille elite.

N: Du sagde før, at vi idag stadig befinder os i en 3. fase. Hvis du skal gøre status, hvordan vil du så karakterisere miljødebatten idag?

J: Der er to ting, der dominerer debatten idag:

1) der er krise i samfundet
2) atomkraften står for døren
Det er blevet sværere at komme igennem med det, der hidtil har været hovedtemaet, nemlig bevarelsen af naturgrundlaget. Når systemet er i krise, føres kravet om øget vækst stærkere frem, og de reaktionære/miljøfjendtlige kræfter har bedre held med at forklare, at miljøproblemer er luksus, som må vente til bedre tider.

Miljøbevægelsen har haft problemer med at få økologien placeret i den politiske virkelighed. Under krisen har medierne og folk i almindelighed nok med at tage sig af arbejdsløshed og de nære problemer, og har ikke hverken overskud eller interesse i at tage sig af abstrakte, globale økologiske problemer som virker på langt sigt.

Vi står altså idag med en miljødebat, hvor miljøbegrebet er blevet meget bredere, således at det også omfatter de fysiske levevilkår for mennesker i det hele taget. Det er ikke bare et spørgsmål om bevarelsen af naturgrundlaget, men om hele den måde vi har indrettet os på m.h.t. arbejdsmiljø, bolig, trafik, forbrug o.s.v. Specielt p.g.a. energiproblematikken er miljøbevægelsen i denne periode blevet til en mangehovedet folkebevægelse. Før var der hovedsagelig kun NOAH, men nu er der kommet andre og endda større organisationer — OOA, OVE, forbrugsgrupper o.s.v.

N: Hvad har miljødebatten så betydet for miljøet?

J: Af og til vindes der små sejre på områder som f.eks. mad, forbrug, byplan og genbrug. Men det er karakteristisk, at sejrene kommer de steder, hvor det kan betale sig økonomisk (virksomhedsøkonomisk). Når der faktisk er bygget så mange rensningsanlæg, er det bl.a. fordi en industri har kunnet opstå og ekspandere på miljøbeskyttelsesom-

rådet. Vi vinder ikke sejre på de områder hvor vores krav går direkte imod, hvad der kan betale sig økonomisk under de nuværende samfundsforhold. Det kan stadig betale sig at forurene, fordi man skal betale så fantastisk små bøder. Det er sådan set et helt enormt problem, at der er en modsætning mellem at producere ting vi skal bruge, og så samtidig ødelægge vores miljø. Det er også karakteristisk at staten endnu ikke har nogen effektive midler mod forureningen. Staten har ganske vist de sidste år lavet f.eks. råstoflov og miljølov. Men det er bemyndigelseslove, d.v.s. at miljøministeren f.eks. har bemyndigelse til at fastsætte normer for udledning af stoffer til miljøet. Når han så i en konkret situation skal tage stilling, sker det, at han møder modstand fra de involverede industriinteresser. Den magt der ligger bag disse interesser er så stærke, at der ikke laves love der f.eks., forbyder visse produkter eller påbyder at de skal kunne genbruges.

På arbejdsmiljøområdet står forsøg på at få forbedringer igennem dårligt, fordi vi har arbejdsløshedsspøgelset som skræmmer folk. Folk tør ikke komme frem med arbejdsmiljøproblemer, fordi de er bange for at fabrikken så må lukke og de selv bliver arbejdsløse. Men trods alt ser man, at der på det seneste har været vilde strejker som har rettet sig mod arbejdsmiljøet, f.eks. asfaltkonflikten.

N: Hvilken rolle har NOAH spillet i miljøkampen?

J: Man kan sige, at NOAH var en lille eliteorganisation i begyn-

delsen, fordi der ikke var så mange om at arbejde med miljøproblemer, men i 72 bliver NOAH en landsorganisation, og den første rigtige miljøorganisation, — idet jeg holder Danmarks Naturfredningsforening udenfor — og får den funktion, at almindelige mennesker, såkaldte græs-rødder, begynder at tage miljøproblemerne op i lokalområderne.

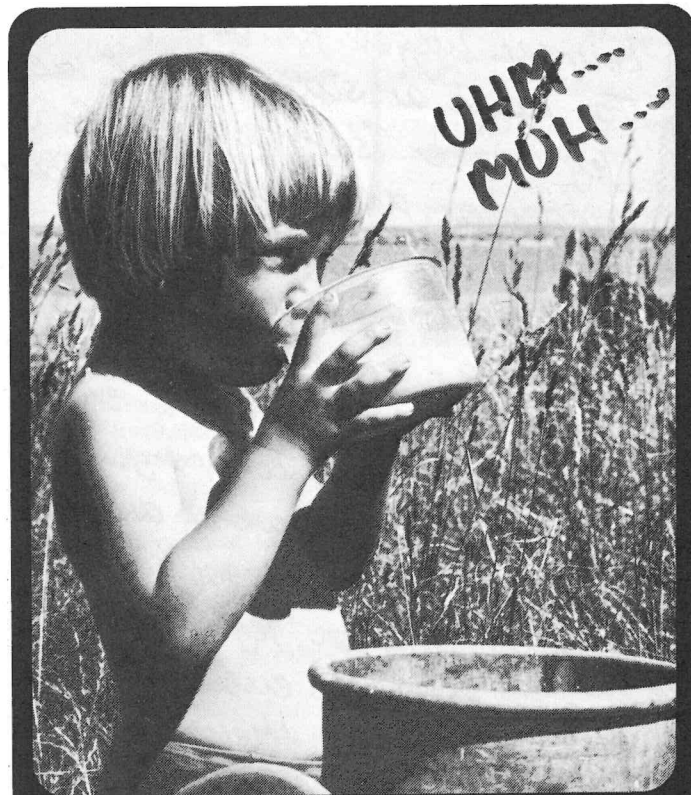
Men efterhånden mener jeg, at NOAH er kommet ind i en delvis funktionskrise. Den decentrale struktur har en fantastisk masse fordele; ingen pampeproblemer, bred mobilisering o.l., men den har også betydet, at NOAH senere, hvor energiproblemer o.s.v. opstår, ikke har kunnet organisere miljøbevægelsen. I stedet opstår der mange andre bevægelser, hvor man også kan arbejde med miljøproblemer. Det kan man sige er helt O.K., men det er klart, det får en betydning for NOAH. En anden vigtig ting i forbindelse med funktionskrisen er, at NOAH har været sen til at omstille sig fra højkonjunktur til krise. Under højkonjunktoren blev NOAH's ofte ret provokerende synspunkter nærmest hevet frem i avisernes spalter. Nu har vi langt sværere ved at vække mediernes interesse for vores aktiviteter. Under højkonjunktoren var der stor åbenhed overfor NOAH's kritik og visioner. I dag bedømmes vores synspunkter i tæt sammenhæng med de problemer krisen giver. Det er en udbredt opfattelse i NOAH, at vi ikke må være politiske på anden måde end ved at stille miljøkrav. Ellers skræmmer vi folk bort. Jeg tror

tværtimod NOAH vil tabe betydning, hvis vi ikke sammenholder miljøproblemerne med de andre sider af den krisevirkelighed vi står i.

Men NOAH har trods alt stadig en plads blandt miljøbevægelserne. Vi kan, som den eneste brede miljøorganisation, stadig opsamle mangeartede problemer, som bliver aktuelle ude i lokalområderne. Vi gør også mere ud af at analysere årsagerne til mi-

ljøforringelserne. Jeg synes ideen om en landsaktion om levevilkår er et godt eksempel på NOAH's placering i miljøkampen. Der er ikke en anden miljøorganisation i DK, som har kunnet tage levevilkårsemnet op. Det er et godt eksempel på, at man ser tingene i en sammenhæng, og at man opererer meget bredt med miljøspektrene i NOAH.

KD, PM, WK og BL.

Vi er trætte af papmælk

Vi er nogle kollektiver på Fyn og Sjælland, der er trætte af papmælk. Desuden er vi trætte af mejeriernes monopol på fremstilling af mælkeprodukter og priserne. Dertil kommer hele afhængigheden af EF, der betyder en ringe betaling til landmændene for mælken, høje mælkepriser for forbrugeren og ophobning af mælkeprodukter i enorme overskudslagre. Derfor har vi optaget kontakt med en landmand på Sydfyn, der er villig til at levere frisk, ubehandlet mælk hver dag. Mælk, som er sund og som man kan fremstille surmælksprodukter, smør og ost af.

Men vi er nødt til at være flere, for at det ikke bliver for dyrt. Vi har regnet ud, at der skal afsættes mindst 50 × 3 liter mælk på strækningen Svendborg - Nyborg og Korsør — København, for at mælken kan leveres til ca. 3,50 kr. pr. liter.

Hvis I er interesseret skriv da til:

Mælkeordningen
Jungen
NOAH/Hesselager
Svendborg Landevej 44
5874 Hesselager.

Jeppe på bjerget.

Jeppe i baronens seng.

Rådhusstræde, 10 september 79.

Kære B.

Jeg skriver til dig for at få klarhed over nogle ting i vores forhold, som jeg ikke helt forstår. Vi har jo haft så meget sammen, fælles oplevelser der har betydet meget for os begge.

For nogle år siden var vi meget tæt på hinanden. Jeg husker især de lykkeligste støjemøder ude bag butikshylderne - dengang var vi åbne overfor hinanden. Du syntes jeg var lidt hård overfor dig, men du tøvede alligevel ikke med at erklære din kærlighed. Du sagde, at du elskede mig - og det har jeg ikke glemt!

Idag kan jeg komme i tvivl om, hvor den kærlighed er blevet af. Et bestemt spørgsmål har længe trængt sig på.. Et spørgsmål, som nok er den egentlige baggrund for at jeg skriver dette brev. Jeg vil stille det uden omsvøb: er der en anden? Forstå mig ret, jeg har ikke noget ønske om at eje dig, end sige være din eneste kærlighed. Men jeg må vide i hvilken retning dine følelser går, for at kunne vurdere vort forhold. Jeg ved, du har været meget knyttet til P. gennem årene - og det vil ikke komme bag på mig, hvis I har mere sammen end blot et venstab.

Det vil jeg gerne vide, da jeg ikke føler du kan give plads for os begge. Den splittelse må du også selv have følt. Jeg har et håb om at de varme følelser, vi har været for hinanden, vil give dig styrke til at give mig et ærligt svar.

Kærlig hilsen

N.

Er du trist og har du ondt i ho' det...

..er det muligvis på grund af vin.

Vin tilsættes nemlig konserveringsmidlet svovldioxid, som kan give tømmermænd. Det har NOAH talt og skrevet om i mange år. Nu har debatten ført til, at nogle firmaer deklarerer mængden af svovldioxid på etiketterne. Denne historie viser, hvordan interesseforskelle indenfor en branche synes at veje tungere end hensynet til forbrugernes sundhed.

»Forbrugeren har troet, at det er noget nyt, når vinen indeholder et konserveringsmiddel. Det har vinen imidlertid gjort lige fra de gamle romeres tid.«

Sådan skrev vinbranchen i en pressemeddelelse i sommeren 78. Vinbranchen ville forklare befolkningen, at deklARATION af tilsætningsstoffer i vin er vildledende. Det skete samtidig med at EF-kommissionen overfor den danske stat krævede, at reglerne for deklARATION blev ændrede for vinnens vedkommende. De store vinproducenter i Frankrig og Tyskland var fortørnede over, at deres produkter i Danmark skulle mærkes med betegnelsen: »Konserveringsmiddel tilsat«. Vinproducenterne fik gennemført en EF-rådsforordning om deklARATION, som trådte i kraft i 1976. Ifølge forordningen må der kun gives ganske bestemte oplysninger på vin-etiketterne, f.eks. må anvendte tilsætningsstoffer ikke nævnes. Disse regler, som meget minder om en ren brancheaftale, er i klar modstrid

med den danske levnedsmiddel-lovgivning fra 1973. Ifølge levnedsmiddellovens bekendtgørelse om mærkning skal alle anvendte tilsætningsstoffer anføres på varens emballage.

Trussel om sag ved EF-domstolen

I vinbranchens pressemeddelelse blev der ikke sparet på krudtet: »Danmark har gang på gang selv haft brug for EF-juraen for at kunne håndhæve sine berettigede interesser i handelssamkøbet med de øvrige EF-lande. Hvorfor kan Danmark så ikke i det mindste fejle for egen dør ved at overholde de forordninger, vi selv har været med til at vedtage«. Vinproducenterne satte trumf på sine krav gennem EF-kommissionen: hvis den danske stat ikke inden 60 dage havde ændret sine regler om mærkning, ville der blive rejst sag ved EF-domstolen.

Den danske stat bøjede sig ikke. Og der blev ingen sag ved EF-

domstolen. Anvendte tilsætningsstoffer i vin skal fortsat deklarerer.

Skadevirkninger fra SO₂

Svovldioxid (kemisk betegnelse SO₂) er et effektivt konserveringsmiddel, der bl.a. bruges i marmelade, mos og supper i pulverform, tørret frugt, øl og vin. SO₂ hæmmer væksten af bakterier, skimmelsvampe og gær og har i mange århundreder været anvendt til at standse gæringen i vin.

SO₂ har nogle kedelige virkninger på den menneskelige organisme. Stoffet kan genere allergiske personer, fremkalde irritation i fordøjelsessystemet og ødelægge B₁-vitaminet. Af samme grund er SO₂ forbudt til B₁-rige produkter som korn, brød og kød. B₁-vitaminet spiller iøvrigt en vigtig rolle ved omsætningen af alkohol i organismen. Endelig kan SO₂ give hovedpine (tømmermænd).

Myndighederne har fastsat grænser for, hvor meget SO₂, vi må få. Verdenssundhedsorganisationen WHO har fastslået, at en person på 70 kg ikke bør indtage mere end 50 mg SO₂ om dagen. Denne øverste acceptable mængde kaldes ADI-værdien for SO₂ (ADI: Acceptable Daily Intake) og afhænger af personens legemsvægt. Et barn, der vejer 35 kg kan kun tåle det halve, altså 25 mg SO₂ om dagen.

Forbrugernes behov — eller erhvervslivets?

Ud fra ADI-værdierne kan levnedsmiddelmyndighederne lave regler for, hvor meget SO₂ der må tilsættes forskellige fødevarer. Det er et vanskeligt stykke arbejde, da man ikke kan vide, hvor mange gram af det ene eller andet, en person spiser på en

Irmas annonce i Politiken d. 18. juni 1979.

Nu deklarerer svovlindholdet. Læg mærke til, at deklARATIONEN GØRES TIL ET SPØRGSMÅL OM "DYGTIGHED".

Irma

"Vi bruger også"

Tak til "morgenpigeme" med en blomst

»Morgenpep'ete« i radioens forbrugerudsendelse »Vi bruger også...« vil de kommende morgener måske have mere varme i stemmerne, når vi nu si'r tak med en Irma-blomst. Her er historien: »Morgenstemmerne« er sommetider lidt arrige, sommetider charmerende, men altid med noget på hjerte. Vi kan lide dem, for de betyder en udfordring, i hvert fald for os.

Svovlet i vinen

Nu har vi i årevis affundet os med, at svovlindholdet i vin ikke kunne deklarerer nøjagtigt, men kun blev deklareret som »Tilsat konserveringsmiddel«. Det var sløjt, men eksperterne sagde, at svovlindholdet i vinen svigede for stærkt.

Men da »pep'ete« i radioen - lidt vrede, måske - en morgen fortalte os, at det var noget sludder, og at en deklARATION ville betyde meget for en masse mennesker, tænkte vi os om: Var vi, der tapper vin, ikke dygtige nok?

Vi "svovlede"

Så tog vi fat. Vi fejede alle indvendinger af bordet. Detskulle være muligt at finde en løsning. Og det var det. Idag er svovlet deklareret på bagsiden af en række af vore mest kendte vinmærker. Som eksempel kan vi tage deklARATIONEN på Grand Marica:

Anvendte tilsætningsstoffer:
52.30 Svovldioxid (konserveringsstof),
max. 90 mg/l.

Og det betyder: 52.30 er svovldioxidets nummer i den såkaldte Positivliste. »Max. 90 mg/l« fortæller, at der er maksimalt 90 milligram svovldioxid pr. liter, og vi kan i den forbindelse oplyse, at der i en vin som Grand Marica er tilladt op til 175 mg/l i henhold til EF's bestemmelser.

Vi står inde for de anførte tal, så De kan trygt vælge vin efter denne oplysning, hvis De har brug for at kende svovlindholdet.

Skal der være svovl i?

Ja - der er svovl i al vin, for at den kan holde sig. Vi kan ikke undvære svovldioxid som konserveringsmiddel. Men det er der heller ikke noget farligt i, når de internationale normer overholdes, og det gør de selvfølgelig i alle Irma-vine. Det, vi fortæller, er, hvor lidt eller meget der er i den pågældende vin indenfor de givne regler.

Godt på vej

Vi har kontrolleret en række af vore vine for svovlindhold og skrevet resultatet på bag-etiketten. Det gælder vine som:

Château Fonréaud, 73 cl.....	max. 30 mg/l
Grand Marica, 75 cl.....	max. 90 mg/l
Côtes de Ventoux, 75 og 150 cl.....	max. 90 mg/l
Côtes du Rhône, 37,5, 75 og 150 cl.....	max. 90 mg/l
Italiensk Tokai, 150 cl.....	max. 150 mg/l
Italiensk Cabernet, 150 cl.....	max. 150 mg/l
Spansk rødvin, 37,5 og 75 cl.....	max. 150 mg/l

Men vi kan love Dem, at alle Irma-vine bliver forsynet med denne oplysning. Det tager blot lidt tid at komme gennem dem allesammen.

Brugsen

Vi elsker også jer, NOAH!

En række brugser landet over vil få besøg af folk fra NOAH. De vil klæbe alternative etiketter på et antal varer for at gøre opmærksom på brug af tilsætningsstoffer i fødevarer. NOAH har kaldt deres aktion for en »behård kærlighedserklæring til forbrugernes egen butik«.

Vi elsker også jer, NOAH! - Fordi I sætter projekter på Brugsen. Vi har i lang, lang tid arbejdet systematisk på at fjerne overflødige tilsætningsstoffer og udvikle ernæringsforbedrede varer. Ja, faktisk længe før der var noget, der hed NOAH... - Og vi gør det stadig! Derfor kan du på Brugsen bl.a. få

Illustration til en artikel »Vi bruger også dementier« i Vinbranchens Kundeavis efteråret 1978. Det er vinbranchen, der er i telefonen.

dag. Men hvis man laver et mad-budget — et gæt på, hvordan en person normalt sammensætter sin føde — får man et fingerpeg. Danmark er det første land i verden, der har lavet regler for tilladte mængder tilsætningsstoffer ud fra denne metode (budget-metoden). Men metoden er selvfølgelig behæftet med store usikkerheder. Hvad nu, hvis en person ikke spiser og drikker normalt? En person, der på samme dag spiser kartoffelmos (lavet af pulver), tørret frugt, marmelade — og tager sig en flaske vin til maden — vil være kraftigt udsat for at få for meget SO₂ i kroppen. Dette har myndighederne vel taget højde for ved fastsættelsen af deres regler? Nej, det har de ikke! For myndighedernes handlinger er ikke kun styret af hensynet til forbrugerne — der bliver også (i meget høj grad endda) taget hensyn til erhvervs-livets behov.

Dette fremgår tydeligt, når vi ser hvilke mængder tilsætningsstoffer, der har tilladt til forskellige fødevarer.

De danske regler for tilsætning af SO₂ til vin har ikke meget med WHO's ADI-værdier at gøre (sammenlignet med, hvad vi drikker af vin). Reglerne er fastsat af EF, hovedsagelig ud fra produktionsmæssige hensyn.

På basis af den højeste videnskab

Vinbranchen har sin egen mening om den sag:

»Reglerne for tilsætning af svovldioxyd er udarbejdet på basis af den højeste videnskab inden for vinproduktionen i Europa, og det er helt sikkert, at de mængder svovldioxyd, der i dag er tilladt, er det absolut minimale af, hvad den videnskabelige og tekniske udvikling har været i

stand til at nå ned på i løbet af de sidste tusind år, hvor det har været almindeligt at anvende svovldioxyd ved fremstillingen af vin.«

Sådan sagde grosserer Fritz Paustian i en udsendelse i radioens forbrugermagasin i oktober 1978. Udtalelsen var et led i et dementi af en tidligere forbrugersendelse om SO₂ i de billige vine.

Dementiet blev også bragt i vinbranchens kundeavis »Journal du Vin«.

Godt for helbredet

Det hed i dementiet:

»Den danske vinbranche har altid været meget kvalitetsbevidst, og den danske vinlovgivning har været den strengeste i hele Europa. Dansk vinhandel arbejder efter princippet: så få tilsætningsstoffer som overhovedet muligt i vin, og det viser sig da også ved analyser af de vine, der er på markedet, at svovldioxydindholdet i de vine, der sælges af anerkendte danske vinfirmaer, ligger væsentligt under det i EF-forordningen tilladte.

De kan derfor roligt trække proppen op på den flaske, De har tænkt at nyde i aften, drikke vinen med velbehag og være helt sikker på, at Deres helbred ikke tager den mindste skade. For at underbygge dette, kan vi oplyse at gennemsnitslevealderen i de vinproducerende områder i Frankrig, Spanien og Italien ligger langt over gennemsnitslevealderen i de pågældende lande som helhed.

Må vi have lov til at ønske Dem god fornøjelse med den vin, De drikker fremover«.

Undersøgelse af 27 vine

For at få mere klarhed over SO₂-

indholdet i de billige vine på det danske marked indkøbte radioens forbrugerredaktion 27 flasker vin og sendte dem til undersøgelse på Steins Laboratorium. Resultatet af undersøgelsen er ikke særligt beroligende. Mængden af SO₂ ligger ikke væsentligt under de tilladte. I gennemsnit kun 20-30% under det tilladte. To af vinene, en hvid og en rød »Papas Munkevin« fra Butler Wine A/S, ligger henholdsvis 19 og 75% over positivlistens grænser. En person på 70 kg skal drikke 0,11 liter rød Munkevin på en dag for at komme op på WHO's ADI-værdi!

For 20 af de 27 undersøgte vine nås ADI-værdien, inden der er drukket en halv flaske. Dette gælder altså en person på 70 kg, der vel at mærke overhovedet ikke har indtaget SO₂ fra andre kilder. Heller ikke fra luften, der indeholder SO₂ fra afbrænding af svovlholdig olie.

Det er ikke så sært, at mange klager over ondt i hovedet efter en glad aften.

Umuligt at deklarerer mængden af SO₂

Noget kunne tyde på, at det ikke er tilstrækkeligt at overlade til myndighederne at vogte over vor sundhed. Når reglerne for tilsætning af f.eks. SO₂ er så liberale, må forbrugerne selv kunne styre deres indtagelse. Herom handler kravet om deklamationer. Men det er ikke nok at kunne se, at en

vin indeholder SO₂ — det gør de jo allesammen — man må også vide hvorm meget. Herom siger Fritz Paustian:

»Dette har været undersøgt til bunds gennem de sidste par år i den danske vinbranche, men det er helt umuligt at deklarerer tilsætningen af svovldioxyd, idet indholdet af fri svovldioxyd og bunden svovldioxyd ændres fra måned til måned, alt efter hvor lang tid der går, fra vinen tappes til den drikkes af forbrugeren«. Det kan altså ikke lade sig gøre. Det siger videnskaben.

Irma og Brugsen kan — de er dygtigere

Men så dukker nogle andre tunge drenge frem på arenaen: Irma og Brugsen. Disse to firmaer har idag en stor del af det danske vinmarked, men lugter her muligheden for en udvidet markedsandel. Forbrugerne kræver deklamation af SO₂-indholdet — det var måske umagen værd.

I en senere forbrugerudsendelse går både Irma og Brugsen med til, at SO₂-indholdet deklarerer. Det er en opgave, der er overkommelig ved storindkøb af bestemte vinsorter, og som vil distancere disse kæder i forhold til den øvrige vinbranche. Og så er det forbrugervenligt og progressivt. Forbrugerkravene (hvor rimelige de end måtte være) er blevet en vare.

S.J.

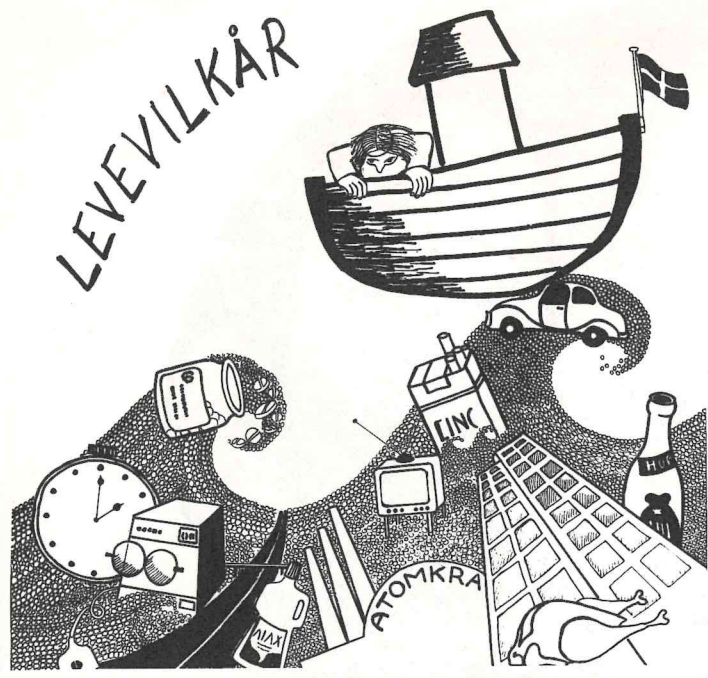
TILBUD!
TIL NYE ABONNENTER

Alle nye abonnenter tilbydes hermed NOAH-bladene fra nr. 55-62 samlet for ialt:

(Så længe oplag haves)

25,-

LEVEVILKÅR

I anledning af

NOAH'S 10 ÅRS JUBILÆUM:
UDSTILLING I HUSET I MAGSTRÆDE

FRA D. 24/9 - 12/10 KL.14-22

miljø på drengen.

**Miljøspray —
spredter miljø
på din arbejdsplads.**

MILJØ bore- og skæreeolie er velegnet til:

- boring
- skæring
- fræsning
- drilling
- smøring
- nedbrydning af ozonlag.

OG SÅ ER DET LET AT ARBEJDE MED!

Kemi-Noah A/S
Olievej 27
2200 SV

SKATTEFORDEL ved at give bidrag til NOAH

Regnskabsgruppen søgte i august 78 Statsskattedirektoratet om at få NOAH godkendt som fradragsberettiget, velgørende organisation.

Direktoratet har tygget længe på den, men har åbenbart fundet os »velgørende« nok, for godkendelsen er nu i hus.

Det betyder, at du allerede i år kan trække bidrag til NOAH's støttekreds fra på selvangivelsen.

Det maksimale beløb, der kan trække fra er 1100 kr., men de første 100 kr. må ikke medregnes i fradraget.

Dvs. hvis du giver 400 kr. til støttekredsen, må du trække 300 kr. fra på selvangivelsen. Har du en trækprocent på 45 bliver resultatet, at du giver NOAH 400 kr., men kun selv skal betale 265.

Venlig hilsen NOAH

HVIS NOAH-BLADET UDEBLIVER

Vi afleverer hver gang bladet udkommer et bestemt antal eksemplarer til Avispostkontoret som derefter påtrykker navn og adresse på vore abonnenter. Der er nogle få der ikke får bladet.

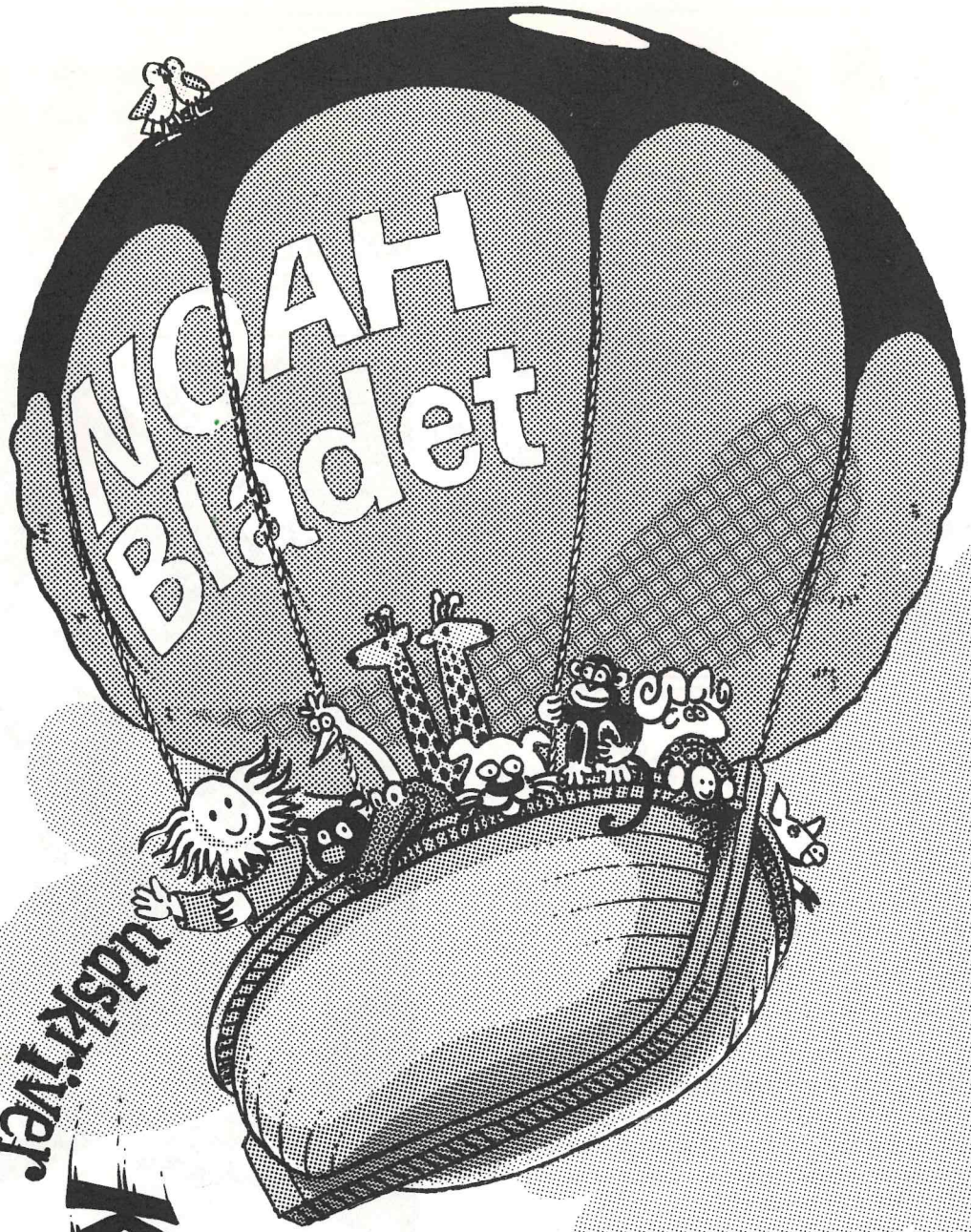
Det skyldes næsten altid at man ved flytning ikke har gjort opmærksom på at man abonnerer på NOAH-bladet eller at man i det hele taget glemmer at anmelde flytning til postvæsenet. — Det vil derfor lette postvæsenets og vore opgaver, hvis I er omhyggelige med flytteanmeldelsen.

UANSET årsagen til et nummers udebliven skal der klages til det lokale postkontor. Vil de ikke tage sig af det, så hils og sig at det skal de og hvis de ikke rigtig kan hitte ud af det, så må de lade klagen gå videre til avispostkontoret. — Først når avispostkontoret må give op, kommer NOAH ind i billedet.

Bladet udkommer nu nogenlunde regelmæssigt med 8 numre fra juni til juni. Hvis der går meget mere end 2 måneder mellem 2 numre (sommeren undtaget), er klagetidspunktet lige om hjørnet.

NB. Det er IKKE nødvendigt at anmelde flytning til NOAH.

NOAH's sekretariat

udskriver

KØN KÆMPE KONKURRENCE

MILJØ KRYDS

	ECOLOGISKE TRANSPORT- MIDLER	PÅLEGS- MASKINE	UKLADTS- BEVÆPPEL- SÆTTELSE	DYR I GOD DORD	BIODYNAMISKE KVALITETS- MÆRKE	PIGE	FORUEN- VÆRENDE DIKTATOR	ALTERNATIV TIL ELVÆRK	GRUND- STOF		
RUM- RAKET	B			O		D E	←				↓
ILDHU	I	V E R			ENER- GI- FORM	E L	DYRK- NING			TAL	
STØJ	L	A R M			TOVE	M I	STED- ORD			RES- SOUR- CE	
VOKAL	E	SEVEN		BÆND- STOF NOTA- GENE	B	E N Z I N			TAM- PAX ELLER ...		
FORFALD	R	U I N				T	GRINE	FAMILIE OVER- HOVED		BOG	
	MILJØ- GIFT			B	TAF	E L M		IN- STRU- MENT			
EFTER C	D	VOKAL UNION		ORGA- NISA- TION DÆNING	R	E O			VOKA- LER KVIK- SØLV		
ARBEJDS- LØS		E		I	AF- KOM	TAF	R	UDBUD		EFTER G	R
ARBEJDS- FORMIDLIN- GEN	A	F	EM- BALLER PUP- SUPPE	T	U B E		UDDAN- NELSE ENGELER ØRE			DEL AF HOLE- KYLE	
	RENDER ARVE- ANLÆG			M	U T	A G E N E			FOR- STAV- ELSE PILLE		
DEL AF EF		PARA- GRAF		RETS- FOR- BUND- ET		R	'JEG'	FOR- LAG	UDDAN- NELSE HÆR	P	
ALTERNA- TIV ENERGI- KILDE	V	I N D E N E R G I							ANTAL ENGLER ELLER		↓
BINDE- ORD	←				SOCIAL- DEMO- KRAT	G	TIL- SÆT- NINGEN STOF			A R O M A	
					S O					A R	←

KONKURRENCEBETINGELSER

Løsningen af Miljø-krydsen skal være NOAH-bladgruppen i hænde senest den 3. oktober 1979.

Indsendes til

NOAH's Bladgruppe
Rådhusstræde 131
1466 København K.

Mærk kuverten »KRYDSORD«

PRÆMIER

1. præmie: Et abonnement på NOAH-bladet
2. præmie: En flaske portvin fra Irma
3. præmie: En flaske rødvin fra Brugsen.

En *trøstpræmie*: En halvtredsliters cyanidtønde
(kan bruges som papirkurv)

FREDAG 24. august 1979

BRUGSUDDELER MYRDER 8 BØRN

Endnu forstår beboerne i det idylliske, solbeskinnede Væmmelvej ikke helt, at det altsammen er forbi.

På torvet foran den lokale Brugs ligger legetøj og fyldte indkøbsnet spredt, som tavse vidner om glade børns leg og deres forældres weekendindkøbstur, som endte i en tragedie.

En tragedie som i størrelsesorden nærmer sig DSB-ulykken i sidste måned. Den ulykke, som krævede 5 døds ofre — alle uskyldige børn under 12 år, som havde indtaget røde pølser i restauranten på overfarten mellem Nyborg og Korsør, og derfor blev ofre på farvestoffernes alter.

Intetanende familier ofre for djævelsk tragedie

Intetanende forældre tog fredag eftermiddag på indkøb sammen med deres børn i Væmmelvejs eneste Brugs.

I en atmosfære af dæmpet soft-music fra diskret anbragte højtalere, og til lyden af klirrende kasseapparater, gik de små familier rundt, og fyldte de store indkøbsvogne med lækkerier til den kommende weekends hjemlige hygge.

I en lille bod foran kasseapparaterne tilbød brugsuddeleren gratis balloner og smagsprøver på bolsjer i alle regnbuens farver til de henrykte børn. Et par minutter senere var den lille Brugs og torvet udenfor rammen om en djævelsk tragedie.

Børn gik i krampe, og chokerede forældre så lammet til, mens ambulancer fra hele landsdelen ankom med hylende sirener. I rasende tempo blev børn i forvredne stillinger anbragt på hvide bårer, og lukket inde bag skærmende døre.

Den 39-årige brugsuddeler iagttog dramaet i mellemrummet mellem tilbudsplakaterne i forretningens store vinduer. Et par minutter efter den sidste ambulance havde forladt

det solbeskinnede torv, andet politiet. Med et fast greb under hver arm, førte betjentene brugsuddeleren ud til den ventende bil. I byens arrest vil brugsuddeleren nu blive konfronteret med de skæbnesvangre følger af hans bolsjeuddeling.

Tragedien har foreløbig krævet 8 døds ofre — alle uskyldige børn i 4 - 10 års alderen —, men 11 andre børn, samt en enkelt voksen slik-

mund er stadig under konstant observation, og er endnu ikke erklæret udenfor livsfare.

Uskyldige børn som forsøgsdyr

N.T.'s udsendte medarbejder sendte en håndfuld af de farvestrålende bolsjer til en nærmere teknisk undersøgelse, og det er nu afsløret, at brugsuddeleren har foræret de mindreårige børn dødsensfarlige giftkapsler.

Bolsjerne indeholdt store mængder af helt nye farvestoffer, som aldrig har været undersøgt nøjere for skadelige virkninger. N.T. har kontaktet P. Gotfredsen, direktør for Syd-chokolade, som fremstiller det meste af det slik, som sælges i de danske brugser, for at høre hans kommentar til foreløbig 8 børns smertefulde og tragiske død. Men direktør P. Gotfredsen vil ikke udtale sig om sagen, før resultatet af afhøringen af brugsuddeleren foreligger.

fjern rynkerne
for en
aften
med

Marr

wrinkle
Glatter rynke
munden og
Fås i parfume
ster og i
pris kr. 5,-

Technic

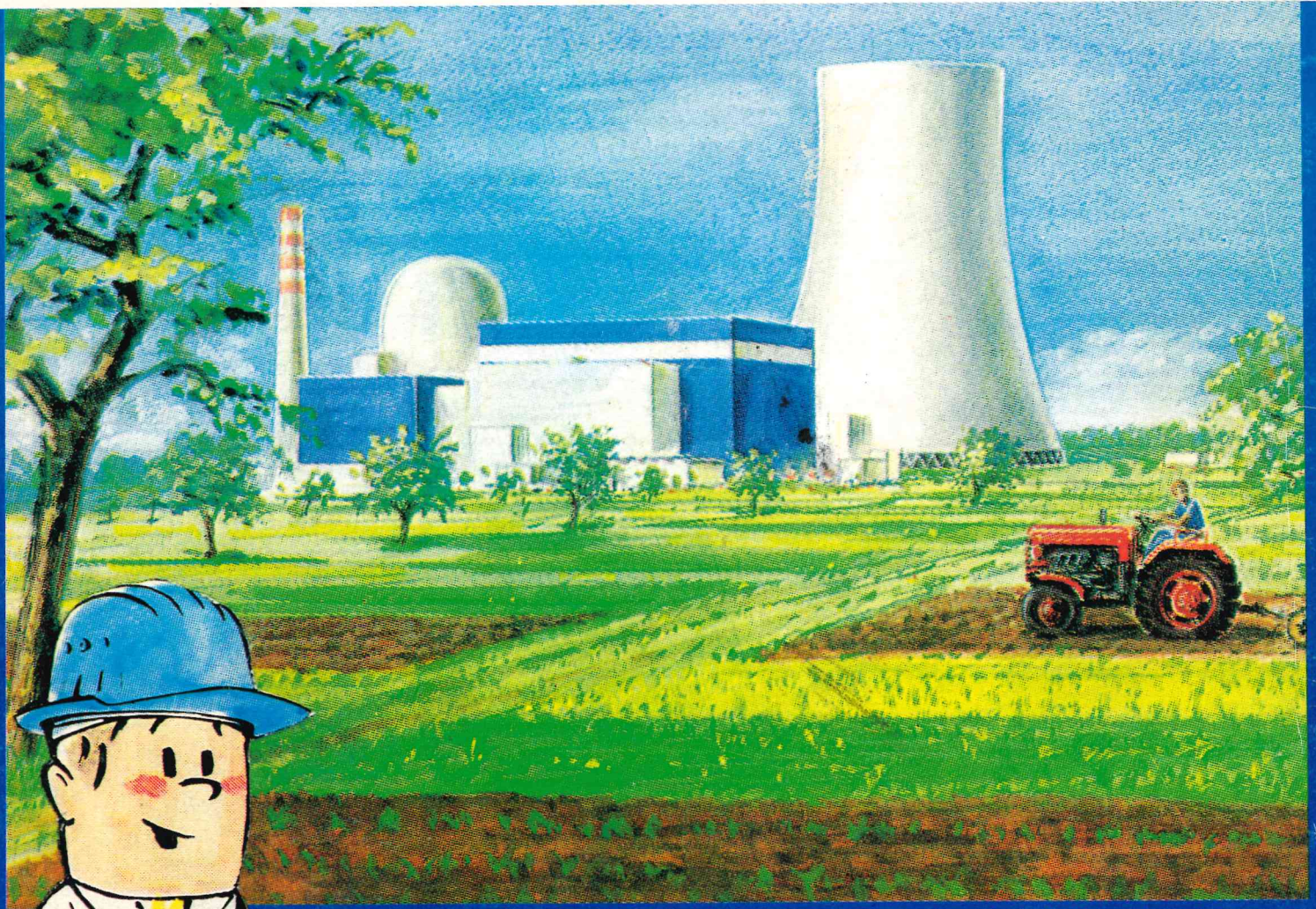
Margrethe-Skolen
Begynder NU sin Internationale Mode- & Designskole
Fra denne sæson filial i PARIS.

3-årig uddannelse

AF HENSYN TIL JER,
DER HAR GLEMT AT
FORNY ABONNEMENT,
HAR VI FORLÆNGT
INDBETALINGSFRISTEN
TIL 1. OKTOBER.
INDSEND 55 KR PÅ
GIRO 5 56 00 39.

MS
8/00

»Kunne De i dag forestille Dem et liv uden elektrisk strøm? Uden lys. Uden radio. Uden køleskab og vaskemaskine.
For slet ikke at tale om vor industri, vore transportmidler. Vore arbejdspladser, vor levestandard. Vor velstand ville være i fare...
Derfor har vi brug for atomkraft.«

Fra a-krafttilhængernes propagandamateriale ved den østrigske folkeafstemning om atomkraft 5. nov. 1978.

FOLKEAFSTEMNING OM ATOMKRAFT?

Bare det at lave en forside og en bagside i farver er en stor økonomisk belastning for NOAH-bladet.

Kommer der folkeafstemning om atomkraft, kan vi forvente læssevis af dyrt og farvestrålende skræmpropagandamateriale fra tilhængerside.

Hvem betaler det og hvorfor?

ATOMKRAFT ER MERE ENERGI — MEN I HVIS TJENESTE?